משום צובע אין משום נטילת נשמה לא אימא אף משום צובע אמר רב מילתא דאמרי אימא בה מילתא דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי צובע במאי ניחא ליה ניחא דליתווס בית השחיטה דמא כי היכי דליחזוה אינשי וליתו ליזבנו מיניה: והמולחו והמעבדו: [א]היינו מולח והיינו מעבד ר׳ יוחנן ור״ל דאמרי תרווייהו אפיק חד מינייהו ועייל [א]שירטוט אמר רבה בר רב הונא האי מאן דמלח בישרא חייב משום מעבד [ב]רבא אמר אין עיבוד באוכלין אמר רב אשי ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משוי איניש מיכליה עץ: [ג]והממחקו והמחתכו: אמר רבי אחא בר חנינא [ג]השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק אמר רבי חייא בר אבא ג׳ דברים סח לי רב [א]אשי משמיה דרבי יהושע בן לוי [ד]המגרר ראשי כלונסות בשבת חייב משום מחתך [ה]הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק [ו]והמסתת את האבן בשבת חייב משום מכה בפטיש אמר ר׳ שמעון (א) בן קיסמא אמר רבי שמעון בן לקיש [ז]הצר צורה בכלי והמנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש א״ר יהודה [ח]האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש והני מילי דקפיד עלייהו: [ט]והכותב שתי אותיות: ת״ר [ב][י]כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתים פטור מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתים חייב אמר רבי מנחם בר׳ יוסי וזה חומר במוחק מבכותב: הבונה והסותר המכבה והמבעיר והמכה בפטיש: רבה ור׳ זירא דאמרי תרווייהו [כ]כל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש: אלו אבות מלאכות: [ג]אלו [ל]לאפוקי מדר״א דמחייב על תולדה במקום אב: חסר אחת: לאפוקי מדר׳ יהודה [ד]דתניא ר׳ יהודה מוסיף את השובט והמדקדק אמרו לו [ל]שובט הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג: **מתני׳** ועוד כלל אחר אמרו [מ]כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב חטאת עליו וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: **גמ׳** כל הכשר להצניע לאפוקי מאי אמר רב פפא [נ]לאפוקי דם נדה מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה מאן דאמר דם נדה כ״ש עצי אשרה מאן דאמר עצי אשרה אבל דם נדה מצנע ליה לשונרא ואידך כיון דחלשא לא מצנע ליה אמר רבי יוסי בר חנינא האי דלא כר״ש דאי כר״ש האמר [ה]לא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: וכל שאינו כשר להצניע: א״ר

משום צובע. שצובע את הבשר של בית השחיטה ולקמן מפרש אמאי מיכוין לצובעו. וצביעה הואי במשכן אב מלאכה: **משום נטילת נשמה.** דנטילת נשמה הואי במשכן באילים מאדמים ותחש וחלזון[ו]: **אף משום צביעה.** ונפקא מינה לחיוביה תרתי: **מילתא דאמרי אימא כו׳.** דבר תימה אמרתי להזכיר צביעה בשחיטה צריך אני לומר בו דבר טעם דלא ליתו דרי בתראי השומעים וליחכו עלי: **צובע בשר במאי ניחא ליה.** להאי שוחט בצביעת הבשר היינו חוכא ואני אומר בו טעם: **ניחא ליה דלתווס בית השחיטה בדמא.** שיהא צבוע בדם: **כי היכי דניחזייה אינשי.** שנשחטה היום וניתו ונזבנו: **היינו מולח היינו מעבד.** אטו מליחה לאו צורך עיבוד הוא: **ועייל שירטוט.** לפי שדרך הרצענין כשהוא בא לחתכו משרטטו תחלה כפי מה שהוא רוצה להאריך ולהרחיב ולקצר החיתוך ואחר כך מעביר הסכין דרך השירטוט וכן בעורות המשכן כשחתכום: **דקבעי ליה לאורחא.** שמולחה הרבה: **השף בין העמודים.** כגון עמודי אכסדראות שעשוים חלונות חלונות ונסמכין בחלונות בין עמוד לעמוד והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממחק: **המגרר ראשי כלונסות.** שיהו ראשיהן שוין וחדין: **ממרח רטיה.** מחליק תחבושת על המכה: **מסתת את האבן.** לאחר שנעקרה מן ההר ונחצבה מחליקה: **משום מכה בפטיש.** שהוא גמר מלאכה: **הצר (ב) בכלי צורה.** בכלי שעומד לכך לנאותו: **מנפח בכלי זכוכית.** כשהותך נעשה על ידי נפוח: **דשקיל אקופי.** ראשי חוטין התלויין ביריעה במקום קשורין כשניתק בה חוט וקשרוהו וכן קשין וקסמים דקין שנארגו בה בלא מתכוין ונוטלין אותם ממנה לאחר אריגה גמר מלאכה הוא וחייב משום מכה בפטיש: **כתב אות אחת גדולה כו׳ פטור.** שבקרשי המשכן שתים היו כותבים אחת בזו ואחת בזו כדי לזווגן כשסותרים אותן: **מחק אות אחת כו׳ חייב.** שאין מלאכת מחיקה חשובה אלא ע״מ לכתוב והרי יש מקום לשתי אותיות: **אמר רבי מנחם ברבי יוסי.** הא קמ״ל מאן תנא קמא ר׳ מנחם ברבי יוסי: **לאפוקי מדרבי אליעזר.** דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הרי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ודלא כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות[ז]: **שובט.** משוה השתי בכרכר שקורין ריו״ל: **מדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו שלא יהא מתוח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם הארג: **שובט הרי הוא בכלל מיסך.** דהיינו מיסך ממש שמסדר חוטי השתי: **הרי הוא אורג.** דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה ובורר ומרקד דזה בקשין וזה בצרורות וזה בקמח: **מתני׳ כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לצורך האדם: **ומצניעין כמוהו.** כמות זה כלומר שיש בו שיעור הראוי להצניעו: **אין חייב אלא המצניעו.** אם נעשה חביב לאדם א׳ והצניעו חייב על הוצאתו אם חזר והוציאו אבל אדם אחר אינו חייב עליו דלגביה לאו מלאכה הוא: **גמ׳ מ״ד דם נדה.** אינו כשר להצניע כ״ש עצי אשרה דאיסורי הנאה נינהו ומאיסי וצריך לאבדן: **כיון דחלשא.** המאכיל דם האדם לחתול נעשה חלש אותו אדם: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב ב״א עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר׳ שמעון.** לקמן בהמוציא [דף עו:]: א״ר

אין עיבוד באוכלין. [א]אין להתיר מכאן מליחת אוכלין לאסור מדרבנן מליחה בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קח:) ואפילו בי״ט אסור בפ״ק דביצה (דף יא.): **השף בין העמודים בשבת חייב.** פירש ר״ח [ח] דשף העור על העמוד כדי להחליקו וכן משמע בירושלמי[ב] ורש״י פירש ששף קרקעית שבין עמודי חלונות[ג] ולא נהירא[ד]: **והמסתת את האבן כו׳ חייב משום מכה בפטיש.** אבל משום מחתך וממחק לא מיחייב דמיירי שכבר היא מרובעת ומתוקנת אלא שמייפה אותה ועושה בה שירטוטין ויפוי כעין שעושין עכשיו מסתתי האבנים.[ה] ר״י וכן ריצ״א: **הרי אלו לאפוקי מדרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב.** וא״ת מרישא שמעינן לה דתנן העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת[ו] וי״מ דה״ק[ז] מעין מלאכה אחת היינו שתי תולדות מאב א׳[ח] אבל האב ותולדה דידיה[ט] מיחייב תרתי קמ״ל[י]: **חסר אחת לאפוקי מדר׳ יהודה.** תימה דממילא דרישא שמעינן לה[יא] וליכא למימר תנא ושייר °דהא אלו קתני ומיהו הא ליכא לאקשויי דהא מאלו דרישא שמעינן לאפוקי מדר׳ אליעזר דאיכא למימר דנקט ברישא אלו אבות משום דקאי אדקתני לעיל חייב על כל אב מלאכה וי״ל דממילא דרישא לא שמעינן לאפוקי מדרבי יהודה דאיכא למימר דלא חשיב אלא מלאכות חשובות אבל שובט ומדקדק אע״ג דמלאכות הן לא קתני להו משום דאינם מבוררות כל כך וכה״ג משני בפ״ק דקדושין (דף טז:) גבי אלו מעניקין להן דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני[ט]: **לאפוקי עצי אשרה.** דלא כרבי יהודה דאמר בפרק רבי עקיבא (לקמן דף צ.) אף המוציא משמשי ע״ז כל שהוא חייב אלא כת״ק דפליג עליה כן פירש בקונט׳ התם וקשה לרשב״א הא דקאמר הכא מ״ד דם נדה כ״ש עצי אשרה[יב] מנא ליה דילמא סבר כרבי יהודה ומחייב בעצי אשרה שמצניעין אותן לשריפה: **הא דלא כר׳ שמעון.** פירש בקונטרס הא דתנן כל הכשר כו׳ שרוב בני אדם עשויים להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו אפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו משמע מדבריו[יג] דלא מחייב ר׳ שמעון[יד] אלא בסתם בני אדם שרגילין להצניעו שאותו שיעור חשוב להן ואפילו לא הצניעו הוא ולקמן פי׳ לא נאמרו שיעורים שבמשנה אלא למצניעין אותו קודם לכן וחזר המצניע והוציאו משמע דוקא בהצניעו חייב[טו] ואומר ר״י דיש ליישב פירושו דמה שמצריך

עין משפט נר מצוה

סב א ב ג מיי׳ פי״א מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש״ע או״ח סימן שכא סעיף ה:

סב [א] [מיי׳ פ״ז מהל׳ שבת הלכה א ופי״א הלכה יז]:

סב [ג] [מיי׳ פי״א שם הלכה ו]:

סג ד מיי׳ שם הלכה ז:

סד ה מיי׳ שם הלכה ו ופכ״ג הלכה יא טור שו״ע או״ח סימן שכח סעיף כו:

סה ו מיי׳ פ״י מהלכות שבת הלכה יח:

סו ז שם הלכה טז:

סז ח מיי׳ שם הלכה יח טוש״ע או״ח סימן שב סעיף ג:

סח ט י מיי׳ פי״א מהל׳ שבת הלכה ט סמג שם טוש״ע או״ח סימן שמ סעיף ג:

סט כ מיי׳ פ״י שם הלכה טז ופכ״ג הלכה ד סמג שם:

ע ל מיי׳ פ״ז שם הל״ז וח ופ״ז מהל׳ שגגות הלכה ה:

ע [ל] [מיי׳ שם פ״ט הלכה יח ויט]:

עא מ נ מיי׳ פי״ח מהל׳ שבת הלכה כב:

מוסף תוספות

א. פי׳ ואפילו בעי לה לאורחא, וכן הלכה, ומיהו. ריטב״א. ב. [ד]גריס השף עור בין העמודים חייב משום ממחק. תוס׳ הרא״ש. ג. כדי שיהא המקום ערב ונוח ליושבים חייב משום ממחק. מאירי. ד. [ד]אם אדם משפשף בידו על אבן אחת או ע״ג נסר מה מחיקה שייך בה. תוס׳ הרא״ש. או: וכל כי האי גונא בבית חייב משום בונה ובשדה חייב משום חורש וכדאמרינן לעיל (עג:) בגומא ובגבשושית. חי׳ הר״ן. ה. וזו היא גמר מלאכתה. תוס׳ הרא״ש. [אבל] אינו חייב משום מחתך דהא אינו מחתכה ומשום ממחק נמי ליכא דהא אינו אלא כדי ליפותה ואין בזה צורך כלל ואנן בעינן דומיא דממחק עור דמשכן דאית בי׳ צורך. שיטה להר״ן. ו. ואמרינן במסכת כריתות (טז:) בהדיא דהא לאפוקי מדר׳ אליעזר. ריטב״א. ז. דמהתם לא שמעינן אלא. תוס׳ הרא״ש. ח. כדאמרינן פרק אמרו לו (שם) דמינה פשטינן לה דסבירא ליה דולדי מלאכות לאו כמלאכות דמיין. תוס׳ הרא״ש. ט. הוה אמינא. תוס׳ הרא״ש. י. [ו]ההיא דכריתות אסיפא דהכא סמיך דקתני אלו לאפוקי מדר׳ אליעזר, ולא דנפקא לן מההיא ממש דהכי הוא אורחא דתלמודא. ריטב״א. יא. דליכא אבות מלאכות אלא ל״ט. תוס׳ הרא״ש. יב. אליבא דרבנן דר׳ יהודה קאמר. תוס׳ הרא״ש. יג. דעשיר הוא. תוס׳ הרא״ש לקמן עו. [ועי׳ מלא הרועים, ושבת של מין]. יד. לפי שאין שיעור זה חשוב לו. תוס׳ הרא״ש לקמן עו. טו. אבל שאר כל אדם שהוציאו אין חייבים, וס״ל לר״ש דמצניע עצמו בעי שיעורא זוטא וכו׳ ובלא הצנעה לא מיחייב. תוס׳ הרא״ש לקמן עו.

רבינו חננאל

אסיקנא ניחא ליה כי היכי דנתווס בית שחיטה דידיה דמא, כי היכי דידעי אינשי דחי הוה, וכי היכי (דניחה) [דנחזיה] אינשי דנשחט הוא וקאתי למזבן מיניה ולא יימרו של נבילה הוא. והא דאמר רב משום צובע, הכי קאמר חדא משום נטילת נשמה דהא בהדיא תנן באבות מלאכות השוחט, וסבר רב השוחט בשבת חייב שתים אחת משום נטילת נשמה ואחת משום צובע, והוא אב (אחד) [אחר]. והמולחו והמעבדו. אקשינן דמולח היינו מעבד כדאמרינן לענין חיפה, מליח וקמיח שנמצאת מליחתו עבודו. ופרקי ר׳ יוחנן ור״ל דהמולח והמעבד תרווייהו מלאכת עיבוד נינהו, ותני חדא והוא הדין לאחרינא. אי הכי בצרי להו, עייל שירטוט ושני במתניתין המולחו והמשרטטו. ירושלמי מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות. מהו משרטטין, (מהרגלין) [מסרגלין]. מליחת בשר חי בשבת, אם כוונתו לצאת בו לדרך או לאוכלו אחר כמה ימים חייב משום מעבד, אבל לאוכלו ביומו לא, כדרבה בר רב הונא, (דרבה בר רב הונא) [דרבא] דחו לה דאמר אין עיבוד באוכלין. השף בין העמודים. פי׳ מחליק חייב משום מוחק והוא כמו ממרח את הרטייה. ירושלמי הממחקו, מה מחיקה היתה במשכן (פי׳) שהיו שפין העורות ע״ג העמוד. השף את העור ע״ג העמוד חייב משום מוחק. הממרח איספלנית חייב משום מוחק. הגורר ראשי כלונסות חייב משום מחתך. הממרח רטיה חייב משום מוחק. וכן הצר בכלי צורה חייב משום מכה בפטיש, ואע״ג דפליג רב (לקמן קג) ואמר עד שיצור כל הצורה, יחידאה היא. ואי ההיא צורה אית בה אותיות מקרו חייב משום מחתך, אם לאו לא חייב משום מכה בפטיש. וכן

מסורת הש״ס

א) [צ״ל אסי], ב) [תוספ׳ פי״ב], ג) לקמן נו: ב״ק ב. כריתות טז., ד) לקמן נז:, ה) לקמן עו:, ו) ע״כ שייך לעיל, ז) [דף טז.], ח) [עי׳ בערוך ערך שף], ט) [ועי׳ במה שכתבתי בס״ד בתוס׳ יבמות פד: ד״ה אלא],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר ר״ש בר ביסנא אמר ר״ש בן לקיש הצר: (ב) רש״י ד״ה הצר צורה כצ״ל ותיבת בכלי נמחק:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה חסר אחת וכו׳ דהא אלו קתני. כדאי׳ בקדושין דף טז ע״ב:

לעזי רש״י

רייו״ל. כרכר (או כרכד אחד מחלקי נול האורגים).

מוסף רש״י

דמחייב על תולדה במקום אב. דאי עביד אב ותולדה דידיה מחייב תרתי חטאות (ב״ק ב.). **השובט.** מכרכר בכרכר (לקמן צז:). **והמדקדק.** לאחר שמתח החוט של ערב מכה בכרכר בב׳ וג׳ מקומות, וי״מ מדקדק משוה האריגה, כשיש ב׳ חוטין כרוכין זה עם זה ומובדלים מן השאר משוה אותם בכרכר או במחט (שם).

רבינו חננאל (המשך)

המנפח בכלי זכוכית הוא גמר מלאכתן, שמלאכת זכוכית בניפוח הוא. פי׳ אקופי, כגון נימין הניתקין מן האריגה דנתלין בבגד, או חתיכות עצים קטנים הנסבכין בצמרן של בגדים חדשים. וכשמשלים האומן מלאכתו כל ראשי נימין התלויים בין קיסם וקליפה שנסתבכו בבגד נוטלם, ונקראין אקופי. ומנקה הבגד ודומה (למנקב) [למקנב] דתנינן בכמה מקומות. ואם נשארו כגון אילו בבגד ובעל הבגד קפיד עלייהו ושקיל להו בשבת, חייב משום מכה בפטיש. פי׳ כל דבר שהוא גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש. המוחק אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב׳ אותיות חייב, והכותב אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב׳ אותיות פטור, זה חומר במוחק מבכותב. **אילו אבות מלאכות.** לאפוקי מדר׳ אלעזר דמחייב אתולדה במקום אב, כמו שכבר פרשנוהו למעלה [דף עג], דמאן דעבד ב׳ אבות או ב׳ תולדות משני אבות או אב ותולדה דאב אחר בהעלם אחד חייב בזה אחד ובזה אחד, ואי עביד אב ותולדתו לא מיחייב אלא חדא. **ועוד** חזר ושנה מ׳ חסר אחת, לאפוקי מר׳ יהודה [דאמר] שובט ומדקדק מאבות מלאכות הן. אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מסיך, מדקדק בכלל אורג. א)פי׳ יש לאורגין עץ או עצם שראשו חד ונקרא (כדבר) [כרכד] ודומה למחט של סקאין, וכך שמו בלשון יון (כדבר) [כרכד]. מעבירו על השתי כשהוא מותח לפניו לאריגה ושובט בו החוטין ומקרב [את הקנים] המבדילין בין ב׳ החוטין העליונים והתחתונים ומיד נוחים להתפרק העליונים מן התחתונים, ונפתח נפש המסכת לידות בתוכם חוט הערב ואין לה אב אלא הרי הוא בכלל מסיך. והמדקדק, הוא המדקדק על חוט הערב כדי להידחק ולהחלם עם חבירו וזהו בכלל אריגה. **ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו,** והוציאו בשבת חייב עליו חטאת. כל הכשר להצניע, רב מתנה אמר למעוטי דם נידה שאין חייבין בהוצאתו, וכ״ש איסורי הנאה ועצי אשרה שאין חייבין בהוצאתו. מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה, אבל דם נידה חייב כו׳. וזה ששנינו ומצניעין כמוהו, א״ר יוסי בר׳ חנינא דלא כר׳ שמעון, דאי ר׳ שמעון האמר דברים הללו לא נאמרו אלא למצניעיהן. והכין סבירא ליה לר׳ שמעון לענין המוציא יין כדי מזיגת הכוס, חלב כדי גמיעה כו׳, דכולן שיעורן ברביעית. ושיעורין הללו כדי גמיעה וכדי ליתן על הכתית כו׳, לא נאמרו אלא למצניעיהן, כלומר אם הצניע בחול [פחות] משיעורין הללו אע״פ שהוציאו בשבת פטור. **ורבנן** סבירא להו אם הצניע אדם בחול כל שהוא אע״פ שאין כשר להצניע, והוציאו בשבת חייב דהא אחשביה בהצנעתו. וזה ששנינו כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אין חייב אלא המצניעו, והוציאו בשבת חייב עליו כל שהוא, ושאר כל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעור. נמצא ר׳ שמעון מיקל מדברי חכמים.

א) ע׳ ערוך ערך שבט א׳ וע׳ דוך.